

jatorrizko testua 8. orrialdean

Lorategia

Joan den udako arratsalde batean, Artelekuko agertoki berrietako baten aurrean jarri nintzen.

Oso leku ona zen. Ikuspegi ederrak zeuden eta, nahi izanez gero, eskua luzatu eta ukitu nitzakeen agertokian antzeztan ari ziren pertsonaia. Haizetxo nagi bat zebilen jolasean atzeko zuhaitz aldatu berrien hostoen artean. Zuhaitz horiek lerro zuzen paralelotan daude ezarrita, eta argi zegoen antolamendu horrek haizeak zuhaitzen artean doinu egokia erraz aurkitzea zuela xede. Horrenbestez, arratsalde hartan, agertoki berriaren aurrean egoteaz gain, Artelekuko atzeko lorategian jarritako orkestra berria nuen lagun.

Lorategi berriaren ondoan komentuko baratzea dago; bertan aritu nintzen, ilar landareetan herentzia aztertu zuen Gregor Mendel lekaidearen inguruan fantaseatzen. Alboko eraikinean lekaimeak bizitzeak, eta ez lekaideak, ez ninduen gehiegi kezkatzen. Nire irudimenean, Gregor ikusi dut, bere betaurreko biribil-ekin, komentuko baratzean, bere ilar landareak landatzen, ikertzen eta metodoz antolatzen. Nire fantasian, sumatu uste izan dut orobat halako gune atemporal bat hark ilarak landatzen zituen lekuan. Nola edo hala, atemporalitate horrek islatu egiten du, antza, 75 urte iragan behar izana haren ikerketaren emaitzak argitaratu zirenetik munduak haren aurkikuntzak preziatzen hasteko. Arratsalde hartan, gune atemporal horren ondo-ondoan nago. Miragarria da Gregoren lorategi zientifiko eta esperimentalaren alboan naturarentzat egin duten agertokia aurkitzea.

Agertoki berria lasto-fardelez eginda dago, arreta handiz ezarrita koadrikula erraldoi bat eratzeko, plataforma bat. Jakina, hori dela eta, agertokia gora samar geratzen da. Eserita dagoen ikusleari abantaila ematen dio horrek, elkarreagin dezakeela pertsonaiekin ia-ia maila berean. Eta noski, horrek perspektiba oso interesgarria ematen du. Hemen has gaitezke aztertzen naturaren nahas-mahas korapilatsu globala. Baita kulturarena ere*.

Testu honetan, kulturaren zenbait esanahi eta ondorio berritan arakatu nahi nuke. Kultura hitza lantzetik dator jatorrian, baratzezaintzatik, gauzak landatze-tik. Oraindik orain Linz-en egindako *Ars Electronica* sinposio batean, Jeremy Rifkin abokatuak kulturaren eta merkataritzaren artean dagoen gatazka gero eta handiagoaz hitz egin zuen. Begien bistako analogia eginik internetekin, esplikatu zuen merkatua, gaur egun ezagutzen dugun bezala, sare mota bat bezala defini daitekeela. Sare formako merkatu horren helburu absolutua bere jarduerak aldaketarik gabe mantentzea da. Merkatu tradizionalekin konparatuta —hori-etan beharbada ez baita igandeetan lanik egiten, edo arratsaldeko seietan ixten dute—, egungo merkatuaren helburua zerbitzu eta informazio globalaren etengabeko truke eta entrega da. Baina Rifkinen ohartarazi zuen halaber sarean eratutako merkatu global horretan ez dela jada existitzen, merkatu tradizionalen bezala, harreman erregularrik saltzailearen eta eroslearen artean. Horren ordez, erabilera partekatuzko fluxu iraunkor bat eskaintzen zaigu, hasiera zein amaiera garbirik gabea. Jabegoa jada interesgarria ez balitz bezala da. Berehalako sARBIDEA nahi dugu. Baina liburu bat erosten badugu, demagun, Amazon.com-en, iristen zaigun arte iragaten den denbora, Rifkinen iritzian, gehiegizkoa da, inondik ere. Berehalako entrega saritzen du gure kulturak, “argiaren lastertasunean” »

* Lorategia antzoki gisa ikusteak sustrai historiko sakonak ditu. 1640an, John Parkinsonek *Theatrum Botanicum* argitaratu zuen, Amerikak, Asia, Afrika eta Europako aberastasunetan inspiratuta. Aukera handiak ikusi zizkien gizakiaren lorategi (global) berriei agertoki batean antzezteko.